

Kisplasztika - Anyaság szimbólum

Kerámia- és üveggyűjtemény

Leltári szám:	82.46.1
Alkotó:	Kraitz, Ulla (1936 -)
Készítés ideje:	1977
Készítés helye:	Svédország
Jelzés:	jelzetlen
Anyag:	samottos kőcserép
Technika:	hamumáz; kézzel mintázott; magastüű fatüzes égetés; szeladonmáz (feltehetően)
Méretek:	hosszúság: 39,5 cm szélesség: 34,5 cm mélység: 12,6 cm

Élethűen mintázott női test torzója: oldalnézetből ábrázolt, magzatot hordó has, csípő és comb részlete szabálytalan végződésű élekkel. A kerekedő hason kecses, vékony női kéz pihen, mozdulata egyszerre óvó és simogató. A szemcsés, samottos masszából formált plasztikát hagyományos, magas hőmérsékletű, fatüzeléses technika alkalmazásával égették ki. A tárgy plasztikus felületét halványzöld **szeladonmáz**, sárgás hamumáz borítja, a kéz vonalán finom pettyekben ült meg az égetés során lerakódó fahamu. Másik oldalán a tűz és a hő meleg földszíneken játszó lenyomatai láthatók (valamint három, fémből készült akasztó, így a tárgy fali plasztikaként is meghatározható).

A plasztika választott témájához jól illeszkedik az égetési technika: egy gyermek és e tárgy megszületésének természetes folyamata egészen hasonló. A vajúdás és a fatüzes égetés egyaránt hosszú ideig tarthat, 12–14 órán át, és mindkettő komoly fizikai igénybevételt igényel. E párhuzam mentén a plasztika talán nem is egy konkrét személyt, hanem a Földanyát szimbolizálja.

A fatüzeléses égetés önmagában nem kuriózum, a történelmi időkben valamennyi kultúra kerámiatárgyai fával fűtött kemencékben égtek ki, ám ezek döntően alacsony hőfokon (600–960 °C) kiégő alapanyagokból készültek. A magas hőmérsékleten (1200–1400 °C) tömörre égő kerámiaanyagok (kőcserép és porcelán) használata – néhány egyedi európai példát kivéve – elsősorban a kelet-ázsiai kultúrákra jellemző. Kelet és Nyugat kerámiaművészetének esztétikájában ezért számos eltérés mutatkozik. Keleten a gyakran máz nélkül égetett tárgyakon a kemence hője, a fa hamuja (részben) spontán alakuló, egyedi és megismételhetetlen hőlenyomatokat produkál, melyeket e civilizációkban igen magasra értékelnek, hasonlóan az egyszerű homogén vagy átmenetes, meleg tónusú, földszínű mázakhoz. Ezzel ellentétben Nyugaton a hófehér alaptestű, színesen festett és gazdagon aranyozott porcelán vált etalonná, ezért a porcelánból készült tárgyakat égetőtokokban tették a kemencébe. Keleten, ahol az ipari tömegtermelés bevezetése és térhódítása után sem szorult háttérbe a manufakturális, kézműves kerámiagyártás, az égetés közben keletkező hamulerakódásoknak, mázfolyásoknak, a tárgyak deformálódásának és aszimmetriájának külön esztétikája, az egyes tűz-effektnek pedig külön elnevezése van. Az említett kulturális szakadékot elsőként Bernard Leach (1887–1979) keramikus igyekezett áthidalni a 20. század első felében. Leach japán tanulmányútja után Angliában hívta életre a stúdiómozgalmat (*studio pottery*), amely a keleti kézműves hagyományokra és a magas hőfokú, fatüzes égetésre épült. Anglia után Amerika vette át a kelet-ázsiai kerámiaművészet tradícióit – azokat innovatívan átalakítva, átformálva. Legvégül Európába jutott el a magas hőmérsékletű fatüzes égetés az 1970-es évektől kezdődően, ahonnan azután világszerte szétsugárzott a hatása.

A tárgy alkotója Ulla Kraitz svéd keramikus, szobrász, akinek műveiből – magyar származású férjével, Kraitz Gusztávval közösen – rendeztek kiállítást a Műcsarnokban 1977 tavaszán. A tárlathoz készült katalógusban szerepel az *Anyaság* című alkotás.

